

Latvijas Avīze

04.01.2017

Ieva Rodiņa

“Nedaudz vientulības, nedaudz ķīmijas”

Režisores Māras Ķimeles atgriešanās Valmieras teātrī pēc vairāku gadu pauzes ir gaidīts notikums gan aktieriem, gan skatītājiem, un pēc Rainera Vernera Fasbindera kinoscenārija “Bailes saēd dvēseli” motīviem tapusī izrāde “Emmijas laime” vienlaikus gan ir, gan nav atgriešanās. No vienas puses, ir, jo iestudējuma saliedētais ansamblis strādā kā ieeļļoti zobrati labi uzbūvētā mehānismā, liecinot par aktieru atvērtību nebūt ne vienkāršajiem spēles noteikumiem. No otras puses, “Emmijas laime” nešķiet atgriešanās pie kaut kā jau bijuša. Valmieras teātra nesenojā (divtūkstošo gadu pirmā gadu desmita) vēsturē Māra Ķimele atstājusi nospiedumu ar spožiem latviešu klasiķu darbu uzvedumiem – Raiņa “Krauklīti”, Blaumaņa “Indrāniem” u. c. “Emmijas laime” savukārt šķiet mēģinājums paraudzīties nākotnē, vienlaikus saglabājot režisores izrādēm raksturīgo centru – cilvēka dziļās, trauslās jūtu pasaules attēlojumu.

Visas upes plūst uz Berlīni

Ja dažos vārdos būtu jāraksturo izrādes darbības vieta, varētu teikt, ka tas ir daudzgalvains pūķis, kura dažādās sejas variē no pelēkos kostīmos ģērbtiem vācu mietpilsoņiem līdz tetovējumiem klātiem, melnās ādās ģērbtiem pankiem, no vācu tautas dejām līdz arābu popmūzikai. Tas, kā scenogrāfam Reinim Suhanovam kopā ar gaismu mākslinieku Mareku Lužinski Valmieras teātra Apaļās zāles tuvplāna apstākļos izdevies radīt iespaidu par pasauli, kas nesākas un nebeidzas tikai šajā mazajā spēles laukumā, ir pārsteidzoši. Caur zāles durvīm, pa kurām nesen ienākuši skatītāji, šurpu turpu staigā dažādi tēli – zem kapucēm sejas paslēpuši imigranti, oficiāli ģērbti uz darbu skrejoši “ierindas vācieši”, pa kādai parandžā tērptai sievietei un reklāmas lapiņu dalītājam, bet viņu vidū arī Ineses Ramutes Emmija, kura tā īsti neiejūtas nevienā no šīm straumēm. Telpa nemitīgi transformējas – gar vienu skatuves malu izvietotie skapīši tiek atvērti un aizvērti, no Emmijas dzīvokļa virtuves pārtopot par leti bārā, kur viņa nejauši iemaldās un tikpat nejauši iemīlas marokāņu imigrantā Ali, vai par piemājas kioska lodziņu, kur Emmija ikdienā iepērkas, bet ielas atmosfēru palīdz radīt abās skatuves pusēs atrullētie plakāti un TV ekrāns, kurā tiek demonstrēti Gata Priednieka-Melnača atlasīti ironiski reklāmas rullīši.

Pasaule, ko režisore radījusi kopā ar aktieriem, kostīmu mākslinieci Baibu Litiņu un horeogrāfi Lindu Miļo, ir mainīga, tomēr nenoliedzami arī viegli prognozējama un šabloniska, jo rāda jau gatavus stereotipizētus priekšstatus par to, kāda ir mūsdienu Eiropas sabiedrība. Garāmskrejošie mēmie tēli ar sakasītām grebenēm, saplēstiem džinsiem un pīrsingiņiem iedarbojas tieši tā, kā to varētu gaidīt, – radot spilgtu, skaļu fonu, uz kura risināties dīvainam, taču patiesam mīlas stāstam.

Mīlestība rozā kostīmā

Izrādes centrā ir neparasts, spēcīgi izspēlēts attiecību trijstūris starp Ineses Ramutes Emmiju, Jāņa Znotiņa Ali un Elīnas Vānes Barbaru. Cik normālas un loģiskas šķiet simpātijas starp rokīgi ģērbto bāra īpašnieci Barbaru un jauno, fiziski spēcīgo imigrantu puisī Ali, tik neatšifrējams un neizskaidrojams šķiet tas pievilšanās spēks, kas, neskatoties uz vecuma, interešu un citu sociālo un fizisko parametru nesakrītību, saista Emmiju un Ali. Tomēr tam, ka jūtas ir, kā tās rodas un nobriest, izrādē iespējams izsekot, līdzīgi kā vērojot augu izdīgštam no melnzemē nejauši iekritušas sēkliņas. Aktrise Inese Ramute Emmijas lomā fiziski un psiholoģiski precīzi nospēlē šo attiecību stāstu, no sagumušas, sevī un ikdienas pelēkajā rutīnā ierāvušās būtnes pārtopot par sievieti, kas vēlreiz notic savam pievilcības spēkam un uzdrošinās uzticēties otram cilvēkam. Par šīs transformācijas jeb atplaukšanas simbolu kļūst asprātīgais rozā kāzu kostīms, kā no vācu TV melodrāmas izrauts. Tikpat ironisks kā pirms tam demonstrētais vīrišķības simbols – kails, darbā iesvīdis viesstrādnieka torss.

Jāņa Znotiņa Ali turpretim visu izrādes laiku paliek nemainīgs – klusējošs un vīrišķīgs. Aktiera ķermeņa valoda un runasveids ir nedaudz neveikls un stīvs, bet bez jebkādas kariķēšanas, ļaujot tikpat ticami izsekot stāstam arī no viņa skatpunkta. Par lūzumpunktu abu attiecībās kļūst brīdis, kad pēc laulībām Emmija kolēģes tīrīšanas firmā un kaimiņienes (asprātīgi mazās lomiņās darbojas aktrises Dace Eversa, Ināra Ieviņa, Baiba Valante, Ilze Pukinska) iepazīstina ar savu visās nozīmēs jauno vīru, un šo situāciju nevilšus gribas salīdzināt ar loterijā laimētas automašīnas atrādīšanu. Tomēr kopš 1974. gada, kad top Fasbindera filma, pasaule ir mainījusies, tādēļ Ali atšķirīgums un neiederība vairāk šķiet saistāmi ne tik daudz ar viņa kā imigranta mēģinājumiem integrēties vācu sabiedrībā, bet drīzāk ar jauna vīrieša neiederību sešdesmitgadnieces Emmijas dzīvē. Tādēļ gluži lieks šķiet izrādes fināls, kurā ārsts Emmijai atklāj Ali kuņģa čūlas iemeslu – viesstrādniekiem raksturīgo stresu, mēģinot iedzīvoties svešā zemē, jo tā, kā to spēlē J. Znotiņš, Ali to ne tikai nemēģina, bet arī nevēlas darīt.

“Emmijas laime” ir izrāde, pēc kuras noskatīšanās jādomā nevis par mūsdienu Eiropā aktuālo “lielo tautu staigāšanu”, bet drīzāk par ķīmiju. Par grūti izskaidrojamiem savienojumiem, kas rodas neatkarīgi no prāta apsvērumiem.